

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

**Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse
af 31. januar 2013
i sagen om fredning af Grøndalen med tilstødende områder i Københavns Kommune og
Frederiksberg Kommune
(sag nr. NMK-520-00011)**

Indledning

Fredningsnævnet for København har den 30. juli 2010 truffet afgørelse om fredning af Grøndalen med tilstødende områder.

Fredningen omfatter et areal på i alt ca. 26,1 ha, der er foreslået fredet ved tre forskellige fredningsforslag, jf. nedenfor. Fredningsområdet er i sin helhed offentligt ejet – henholdsvis af Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune – og der er derfor ikke tilkendt fredningserstatning, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, 3. pkt., om offentligt ejede arealer.

Til grund for fredningsafgørelsen ligger tre fredningsforslag:

Fredningsforslag (rejst 11. november 2006) udarbejdet af Københavns Kommune og Danmarks Naturfredningsforening omfattende Vigerslevparken, Damhussøen, Krogebjergparken og Grøndalsparken i Københavns Kommune.

Fredningsforslag (rejst 29. november 2006) udarbejdet af Danmarks Naturfredningsforening omfattende Skolehaverne i Grøndalsparken i Københavns Kommune.

Fredningsforslag (rejst 25. juni 2009) udarbejdet af Frederiksberg Kommune omfattende Grøndalen, Grøndalsengen og Femte Juni Plads i Frederiksberg Kommune.

Fredningsnævnet har besluttet at udskille fredningsforslagene vedrørende Grøndalsparken, Skolehaverne, Grøndalsengen og Femte Juni Plads til særskilt behandling og har den 30. juli 2010 truffet afgørelse herom i sagen om fredning af Grøndalen med tilstødende områder.

Fredningsnævnet har den 31. oktober 2010 truffet afgørelse om fredning af Harrestrup Å fra Vestvolden til udløbet. Fredningsafgørelsen, som ikke er påklaget, vedrører Vigerslevparken, Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken.

Fredningsnævnets afgørelse af 30. juli 2010 i sagen om fredning af Grøndalen med tilstødende områder er påklaget af Danmarks Naturfredningsforening og Vejlauget for Grøndalsvej. Danmarks Naturfredningsforening har klaget over fredningsbestemmelserne for Skolehaverne, idet foreningen ikke finder, at formålet med den foreslåede fredning varetages med de fastsatte fredningsbestemmelser. Vejlauget for Grøndalsvej har klaget over en række fredningsbestemmelser, der angives at være i strid med klagerens interesser som beboere i nærområdet og som brugere af parkarealerne, navnlig vedrørende frilægning af Grøndals Å og etablering af vådområder, anlæg af skaterbane, cykelstier samt kredsen af høringsberettigede ved udarbejdelse af efterfølgende plejeplan for området.

Baggrund for fredningssagen

Københavns Kommune besluttede i 2003 sammen med Danmarks Naturfredningsforening at udarbejde et samlet fredningsforslag for Vigerslevparken, Damhussøen, Damhusengen, Krogebjergparken og Grøndalsparken. Fredningen skulle sikre områderne som sammenhængende rekreative og grønne områder samt sikre og forbedre deres biologiske, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til den historiske baggrund for parkernes aktuelle udformning. Sagen blev rejst den 11. november 2006.

Danmarks Naturfredningsforening fandt, at der også burde ske fredning af de såkaldte Skolehaver, der ligger i tilknytning til Grøndalsparkens nordlige del i Københavns Kommune. Baggrunden var bl.a., at der i 2003 på parkarealer lige op til skolehaverne var bygget en række børneinstitutioner. Kommunen havde afvist at inddrage skolehaverne i den fælles fredningssag. Danmarks Naturfredningsforening rejste den 26. november 2006 en supplerende fredningssag for disse arealer. Fredningen skulle bl.a. sikre arealerne som et rekreativt, grønt område med forbedret offentlig adgang og herved imødegå en trussel om spredning af kommunalt institutionsbyggeri fra tilstødende arealer ind i skolehaverne.

Foranlediget af Københavns Kommunes og Danmarks Naturfredningsforenings fælles fredningsforslag besluttede Frederiksberg Kommune i 2008 sammen med Danmarks Naturfredningsforening at rejse en samlet fredningssag for Grøndalen, Grøndalsengen og Femte Juni Plads, der ligger i tilknytning til Grøndalsparken. Fredningen skulle bl.a. sikre parkområderne som grønne byparker, sikre offentlig adgang til rekreative værdier samt sikre og forbedre parkarealernes biodiversitet. Sagen blev rejst den 25. juni 2009.

Beslutningerne om at rejse fredningssager for de pågældende arealer skal bl.a. ses på baggrund af, at en lang række københavnske parker er fredet eller i en længere periode har været omfattet af såkaldte midlertidige retsvirkninger fra en foreslået fredning.

Beskrivelse af fredningsområdet

Fredningsområdet ligger i ådalen for den rørlagte Grøndals Å mellem Damhussøen og Fuglebakken Station eller støder op til ådalen. Området ligger i tilknytning til og gennemskæres flere steder af trafik anlæg i form af S-bane, Metro linje og større veje. Der er tale om bynære, grønne arealer, der indgår i et større sammenhængende system af grønne områder med tilhørende landskabelige, biologiske og rekreative værdier. Parkarealerne består hovedsageligt af smalle græsarealer med spredt beplantning, enkeltstående træer og buskbevoksning. Området indeholder også mere ekstensivt vedligeholdte arealer med uklippet græs, trægrupper og krat. Inden for fredningsområdet ligger bl.a.

institutioner, kolonihaver, legepladser og fodboldbaner mv. Selve parkarealerne anvendes hovedsageligt af beboere i nærområdet til rekreative formål som leg, motionering, solbadning og hundeluftning mv. I tilknytning til den nordlige del af Grøndalsparken ligger arealer, som dyrkes og bruges til pædagogiske formål - de såkaldte Skolehaver. Skolehaverne er hegnede og ikke offentligt tilgængelige. De består af to adskilte områder med en offentligt tilgængelig sti imellem.

Områdets planlægningsmæssige status

De omfattede arealer i Københavns Kommune er i kommuneplanlægningen udlagt til offentlige grønne områder, O1-område. I kommuneplanen er bl.a. anført, at områderne O1-O5 anvendes til offentlige formål samt private institutioner mv. af almen karakter, som naturligt kan indpasses i det pågældende område. Områderne O1 anvendes til parker, herunder forlystelsesparker, legepladser, kirkegårde og andre grønne anlæg, sportsanlæg, kolonihaver samt tilhørende miljømæssige og publikumsorienterede servicefunktioner. Det fremgår af kommuneplanen, at planerne om det grønne cykelrutenet bl.a. omfatter en rute gennem Grøndalsparken, kaldet Grøndalsruten, og at der er planer om at frilægge Grøndals Å. Det er forudsat, at Grøndalsparken fastholdes som park og som en vigtig del af kommunens grønne struktur. Den nordligste del af skolehaverne støder op til arealer – uden for fredningen – der skal anvendes til børneinstitution, og som er udlagt til boligbebyggelse, jf. lokalplan nr. 424 om "Grøndalsvænge Allé". Der er ikke i forbindelse med en i 1959 foreslået fredning, der også omfattede Grøndalsparken, angivet en konkret afgrænsning af parkarealerne.

Arealerne i Frederiksberg Kommune er i kommuneplanlægningen udlagt som områder til rekreative formål. Det fremgår, at de rekreative områder skal bevares og udformes med størst mulig variation og rekreativt udbytte for brugerne. Parkerne og de grønne områder skal rumme mulighed for varierede aktiviteter – bl.a. legepladser – samt naturoplevelser, ligesom der tilstræbes indarbejdet vandelementer i både parkområderne og byrummene.

Fredningsområdet ligger i tilknytning til arealer omfattet af ovennævnte afgørelse af 29. oktober 2010 om fredning af Harrestrup Å fra Vestvolden til udløbet (Vigerslevparken, Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken), og er som sådan en del af det såkaldte "grønne Y". Den sydlige del af Harrestrup Å-fredningen grænser op til et internationalt naturbeskyttelsesområde, der omfatter Kalvebod Fælled og Kalveboderne.

Fredningsnævnets behandling og afgørelse om fredningens indhold

Fredningsnævnet har afholdt offentligt møde den 20. september 2007 og 20. august 2009 og besigtiget området den 27. september 2007 og forud for mødet den 20. august 2009.

Fredningsnævnet har modtaget indsigelser mod de foreslåede fredninger fra Københavns Kommune, Grøndal Lokalråd (nu erstattet af Vanløse Lokaludvalg), Vejlaugget for Grøndalsvej og borgere i området. Indsigelserne har navnlig vedrørt Skolehaverne, cykelstier i parkområdet og frilægning af Grøndals Å.

Fredningsnævnet har besluttet at gennemføre en fredning af området, herunder af Skolehaverne. Fredningen har til formål *at* sikre området som parkområde, *at* opretholde og muliggøre en forbedring af området biologiske, landskabelige og rekreative værdier under hensyntagen til områdets nuværende udformning, herunder *at* muliggøre en forbedring af biodiversiteten i området, *at* fastholde og regulere offentlighedens ret til færdsel i området og dets anvendelse til fritidsformål og *at* medvirke til *at* sikre, at Danmarks internationale forpligtelser til *at* beskytte naturen overholdes.

Fredningsområdet er inddelt i følgende fem delområder: A) Området umiddelbart nord for Metrobanen, B) Naturområde nord herfor, C) Grøndalsparken, D) Femte Juni Plads, og E) Skolehaverne.

Fredningen fastsætter bestemmelser for hele fredningsområdet i § 3 (arealernes tilstand), § 4 (bebyggelse), § 5 (pleje), § 6 (offentlighedens adgang) og § 7 (veje, stier og tekniske anlæg).

I §§ 8, 9, 10, 11 og 12 er fastsat særbestemmelser for de enkelte delområder (A-E).

Der må ikke opføres bebyggelse, etableres anlæg, foretages terrænændringer eller ændringer i vegetationsforholdene, medmindre sådanne tilstandsændringer er tilladt i fredningens efterfølgende bestemmelser, jf. § 3, stk. 1.

Skolehaverne (delområde E) kan bebygges med offentlig institution. Bebyggelsesgraden må ikke overstige den for Københavns Kommunes til enhver tid gældende for institutionsbyggeri. Området kan holdes hegnet, så længe det benyttes til børneinstitution eller andet pædagogisk formål. Stien gennem området skal dog holdes åben, jf. § 12, stk. 1 og 2. Det fremgår, at fredningsnævnet har fundet, at Skolehaverne danner en naturlig afslutning på den nordlige del af fredningsområdet og derfor bør friholdes for bolig- og erhvervsbyggeri, men at nævnet har fundet, at Københavns Kommunes mulighed for anvendelse af området til institutioner bør tilgodeses.

Efter fredningens § 6, stk. 5, må cykling kun ske på de stier, der i en plejeplan er udlagt som cykelstier. I § 7, stk. 1, er fastsat, at nye stier, broer, cykel/gangtunneller og faunapassager ikke må anlægges uden at være fastlagt i plejeplanen, samt at nye cykelstier kan asfalteres.

Fredningens § 3, stk. 5, indeholder bestemmelser om, at fredningen ikke er til hinder for, at den rørlagte Grøndals Å kan frilægges på hele eller dele af strækningen. Frilægning samt udformning og placering skal i givet fald fastsættes i en plejeplan. Fredningens § 5, stk. 4, indeholder bestemmelse om, at fredningen ikke er til hinder for reetablering af tidligere vådområder eller for, at der kan etableres anlæg eller vådområder med renseeffekt til tilbageholdelse og rensning af vand, samt at ændringerne og disses udformning skal fastsættes i en plejeplan. Fredningsnævnet har om frilægning af Grøndals Å bemærket, at fredningen ikke medfører pligt til frilæggelse af Grøndals Å, men alene giver mulighed herfor.

I fredningens § 4, stk. 3, er fastsat, at der i den sydligste del af område A ved Metrobanen og i den østligste del af område C ved Godthåbsvej kan etableres skaterbane, kælkebakke eller lignende fritidsaktivitet. Udformning og placering skal godkendes af fredningsnævnet.

I fredningens § 5, stk. 6, er fastsat, at følgende foreninger og organisationer skal gives lejlighed til at udtale sig i forbindelse med udarbejdelse af plejeplanen: Danmarks Naturfredningsforening, FriLuftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Botanisk Forening, Vanløse Lokaludvalg, Frederiksberg Kommune eller Københavns Kommune, hvis plejeplanen er udarbejdet af en af kommunerne. Uenighed om plejeplanen, herunder om indsigelsen skal have opsættende virkning, kan af plejemyndigheden eller de høringsberettigede forelægges for fredningsnævnet, der herefter træffer afgørelse.

For den fulde ordlyd af ovennævnte bestemmelser og fredningsbestemmelserne i øvrigt henvises til fredningsnævnets afgørelse af 30. juli 2010.

Klager over fredningsafgørelsen

Danmarks Naturfredningsforening har i klage af 16. august 2010 bemærket, at formålet med forslaget om fredning af Skolehaverne var ønsket om at sikre den nordlige del af Grøndalsparken som rekreativt, grønt område med forbedret offentlig adgang. Grøndalsparken er på den pågældende strækning kun en smal sti langs jernbanen. Desuden er området fattigt på offentlige grønne arealer. På den baggrund mener foreningen, at det vil være en fejl at bebygge den eneste tilbageværende mulighed for at øge parkens areal. Foreningen er indstillet på, at området anvendes som skolehaver, så længe det har relevans, men herefter bør det overgå til parkformål. Eventuel yderligere bebyggelse til institutionsformål bør henvises til nabogrunden, som i årevis har ligget ubenyttet hen (matr.nr. 950).

I forbindelse med klage over en dispensation af 10. marts 2011 til inddragelse af et areal i Skolehaverne til adgangsvej for en institution umiddelbart nord herfor har Danmarks Naturfredningsforening gjort gældende, at Skolehaverne ikke bør inddrages som vejareal med henblik på at kunne intensivere udnyttelsen af den pågældende grund, men at eksisterende veje i stedet bør anvendes som adgangsvej. Også Københavns Skolehaver har i forbindelse med den pågældende dispensation gjort gældende, at skolehavens arealer ikke bør inddrages til anlæg af en adgangsvej som ansøgt. Der er henvist til, at der tidligere er inddraget arealer til daginstitution. Der er gjort nærmere rede for den aktuelle og påtænkte anvendelse af skolehaverne. Det er oplyst, at Københavns Skolehaver er en selvstændig forening grundlagt i 1903, hvis formål er at drive skolehaver for børn, og som siden 1930'erne har drevet skolehave på arealet og har indgået en lejeaftale med Københavns Kommune.

Vejlauget for Grøndalsvej har ved brev af 26. august 2010 klaget over en række forhold i fredningsnævnets afgørelse. Det anføres, at vejlauget repræsenterer alle beboere på Grøndalsvej, der ligger op til dele af det fredede område, nemlig Grøndalen, Grøndalsengen og Femte Juni Plads, og at vejlaugets medlemmer som beboere i nærområdet desuden er brugere af den øvrige del af de fredede parkarealer. Ved brev af 18. december 2010 har Vejlauget fremsendt supplerende bemærkninger og i den forbindelse også henvist til indsigelser fra Ejerforeningen Grønnehavegaard, som ligger ved Grøndal Station og Godthåbsvej. Klagen og indsigelserne vedrører navnlig frilægning af Grøndals Å og etablering af vådområder, anlæg af skaterbane i den østlige ende af delområde C, cykelstier samt kredsen af høringsberettigede ved udarbejdelse af en plejeplan for området.

Det gøres gældende, at der ikke bør gives mulighed for at frilægge Grøndals Å i den del af delområde C, som ligger på Frederiksberg-siden mellem delområde B og Godthåbsvej (matr.nr. 180a, 195, 196 og 5g) eller for at etablere vådområder i fredningsområdet. Der henvises i den forbindelse navnlig til, at det vil optage grønne arealer, der bør benyttes til boldspil og leg mv., og til at der kan opstå uhygiejniske forhold med bl.a. lugtgener og rotteproblemer samt risiko for drukneulykker.

Klager mener desuden ikke, at fredningen bør give mulighed for at etablere en skaterbane på et areal i delområde C, som ligger lige op til Godthåbsvej ved bebyggelsen Grønnehavegaard og ejendommene på Grøndalsvej. Der henvises bl.a. til, at en skaterbane ikke passer ind i området og vil medføre støjgener og andre ulemper for beboerne i området. Desuden anvendes arealet allerede til andre formål, nemlig som kælkebakke om vinteren og som solplads om sommeren.

Af hensyn til sikkerheden for gående/løbende brugere af parken bør der kun kunne cykles på særlige cykelstier. Stier med kombineret færdsel kan give anledning til utryghed. I øvrigt findes udmærkede alternative cykelruter i området, herunder Grøndalsvej og Grøndalsparkvej.

Vejlauget for Grøndalsvej ønsker desuden at blive omfattet af kredsen af høringsberettigede i forbindelse med udarbejdelse af en efterfølgende plejeplan, jf. fredningens § 5, stk. 6. Der henvises til, at vejlauget som naboer til området har en meget stor interesse for og viden om, hvordan området benyttes, og hvilke aktiviteter der kan være behov for.

I klagen gøres desuden bemærkninger om, hvorvidt en eksisterende legeplads og en sti langs jernbanen i den nordøstligste del af fredningsområdet ønskes bevaret, og der peges på mangler i fredningsnævnets matrikelangivelse.

Bemærkninger til klagerne

Københavns Kommune har den 17. marts 2011 sendt bemærkninger til klagerne fra Danmarks Naturfredningsforening og Vejlauget for Grøndalsvej og E/F Grønnehavegaard.

Om Skolehaverne bemærker kommunen, at delområde E (Skolehaverne) ikke er en del af Grøndalsparken og ikke har nogen sammenhæng med parken, hverken fysisk (indhegnet) eller driftsmæssigt (hører ikke under kommunens parkforvaltning). Der er ikke tale om et park- eller naturområde, som kan siges at høre under naturbeskyttelsesloven, men derimod om et institutionsområde, der anvendes af skolebørn, og som kun er tilgængeligt for denne gruppe. De i kommuneplanen udlagte O1-områder er en meget bred områdetype, der bl.a. rummer idrætsfaciliteter, legepladser, kolonihaver etc., men også parkområder. At det er et O1-område indebærer, at der ikke i kommuneplanen er faste regler for bebyggelse (omfang, udnyttelsesgrad mv.), idet det kan bebygges med de for anvendelsen nødvendige bygninger og anlæg efter en konkret vurdering. Kommunen har over for fredningsnævnet fastholdt, at området ikke skal indgå i fredningen. Kommunen er uenig i fredningsnævnets vurdering af, at området udgør en "naturlig afslutning på den nordlige del af fredningsområdet", men har valgt ikke at påklage fredningsafgørelsen, da fredningen giver kommunen mulighed for at opretholde og udvikle anvendelsen af området til institutioner mv. og at friholde området for offentlig adgang.

Kommunen finder ikke, at den af Danmarks Naturfredningsforening foreslåede fredning vil sikre Grøndalsparken, men at der derimod vil være tale om at udvide den med et areal, som aldrig har været en del af parken. Dette vil i givet fald ske på bekostning af væsentlige kommunale interesser og uden en rimelig begrundelse. Parken har altid været smal det pågældende sted, svarende til andre dele af parken, idet den er opstået på restarealer langs Grøndals Å og jernbanen. Parken kan fungere - og har i en lang årrække fungeret - med sin nuværende form og udstrækning. Det kan ikke være fredningens formål at ændre afgørende på disse historisk betingede forhold på bekostning af funktionerne på tilstødende arealer. Kommunen er endvidere uenig i, at området er fattigt på offentlige grønne områder og peger i den forbindelse på en række andre områder i nærheden, herunder andre fredede parkområder og områder omfattet af en bevarende lokalplan.

Den grund, som der henvises til i klagen fra Danmarks Naturfredningsforening, er allerede planlagt til fuld udbygning med bl.a. en børneinstitution og botilbud til grupper med særlige behov. Disse bygninger står umiddelbart over for anlæggelse. Bl.a. på grund af en bevarende lokalplan for et stort tilstødende kvarter rummer lokalområdet herefter ikke flere byggemuligheder for fremtidige instituti-

oner. Alt tyder imidlertid på, at behovet for faciliteter og institutioner til børn, unge, særlige grupper etc. vil være stigende i de kommende år, og at også behovet for tilbud til ældre i bydelen på længere sigt kan kræve nye anlæg. Det er derfor helt afgørende for kommunens muligheder for at opfylde sine forpligtelser, at der etableres en adgang til at integrere byggeri til disse tilbud i delområde E, hvis den nuværende anvendelse til skolebørn ophører. Dette vil kunne ske under hensyn til beliggenheden, således at byggeri tilpasses omgivelserne i såvel parken som den bevaringsværdige haveby Grøndalsvænge, men det vil ikke kunne lade sig gøre, hvis byggemuligheden udgår af fredningen.

Om de øvrige klagepunkter bemærker kommunen, at det er i overensstemmelse med fredningens formål at søge at genoprette naturlige vandløbsforhold. I Grøndalsparken vurderes det i første omgang kun realistisk at frilægge Grøndals Å i området fra Damhussøen til C.F. Richsvej. Skulle det på et senere tidspunkt blive aktuelt at etablere et åbent vandløb på den resterende nordlige strækning, vil det være naturligt at forlægge åens forløb i forhold til det viste rørlagte forløb, så krydsninger af jernbanen undgås. Herved vil den af vejlaugget omtalte del af parken ikke blive berørt. Etablering af et åbent vandløb eller vådområder vil ikke medføre uhygiejniske forhold, da der alene vil blive tilledt regnvand. Bl.a. på baggrund af erfaringer fra andre parker vurderer kommunen desuden, at der ikke er nogen betydelig risiko for drukneulykker.

Kommunen anbefaler, at mulighederne for etablering af skaterbane på de to lokaliteter i Frederiksberg Kommune bibeholdes. Der henvises til, at parkområderne ønskes fredet af rekreative årsager, og at det er væsentligt at tilgodese så mange grupper af borgere som muligt. Større børn og unge tilbydes generelt forholdsvis få aktiviteter i parker. Grøndalen rummer med sit terræn særlige gode muligheder for udfordrende aktiviteter. Københavns Kommune har gode erfaringer med at integrere bl.a. et skateranlæg i den fredede Nørrebropark.

Fredningen tillader, at der i en plejeplan udpeges stier, hvor cykling er tilladt, idet der i kommuneplanen gennem mange år har været udpeget en cykelforbindelse på langs af parken. Kommunen har generelt gode erfaringer med muligheden for at cykle i grønne områder, bl.a. ved at tilpasse forløbet så cyklisternes hastighed nedsættes. Det vil begrænse den rekreative udnyttelse af parken, hvis brugerne ikke kan cykle gennem det grønne område til Damhussøen mv. For kommunen er det væsentligt at få adgang til at planlægge stier til cykling i en plejeplan, så cykling kan ske på en reguleret og tryk måde.

Efter fast praksis i kommunen er det i forbindelse med fredninger lokaludvalget for den pågældende bydel, der er høringsberettiget, og som skal inddrage de lokale synspunkter ved udarbejdelsen af sine bemærkninger. Denne praksis ønskes opretholdt i den aktuelle fredning, således at listen med høringsberettigede i § 5, stk. 6, ikke ændres.

Alle eksisterende anlæg, herunder legepladser, som ikke er nævnt i fredningen, må formodes at kunne opretholdes. Stien langs jernbanen i den nordøstlige del af fredningsområdet er indtegnet på fredningskortet og vil blive bevaret. Kommunen er enig i, at der er mangler i matrikelfortegnelsen, som bør rettes.

Københavns Kommune har den 17. maj 2011 meddelt, at matr.nr. 1466 og matr.nr. 1538 – der udgør den nordlige del af Skolehaverne – efter kommunens skøn er tilstrækkeligt til, at kommunen kan opfylde sine forpligtelser med hensyn til offentlig service i området.

Danmarks Naturfredningsforening har ved brev af 9. marts 2011 oplyst, at foreningen efter en besigtigelse af delområde C er blevet opmærksom på, at kort og fredningsbestemmelser ikke er blevet konsekvensrettet ved sammensmeltningen af de to fredningsforslag, og at det herefter ikke tydeligt fremgår, hvilket areal i delområde C der kan anvendes til bl.a. skaterbane. Foreningen har fremsendt et kort, der præciserende angiver det areal mod Godthåbsvej, som der oprindeligt var tænkt på i delområde C. Foreningen har ikke i øvrigt haft bemærkninger i anledning af klagerne.

Frederiksberg Kommune har meddelt, at kommunen ikke har bemærkninger i anledning af klagerne eller til sagen i øvrigt.

Naturstyrelsen har ved brev af 6. januar 2011 bemærket, at de forhold, som der peges på i klagerne, efter styrelsens opfattelse er af rent lokal interesse. På den baggrund har styrelsen ikke bemærkninger til klagerne og forventer heller ikke at deltage i en besigtigelse af fredningsområdet.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Natur- og Miljøklagenævnet med nedenstående sammensætning har den 9. maj 2011 foretaget besigtigelse og holdt offentligt møde og truffet alle beslutninger om fredningens gennemførelse og indhold:

Lars Busck (formand), Ole Pilgaard Andersen, Kaj Møldrup Andersen, Leif Hermann, Per Larsen, Marion Pedersen, Peter Thyssen, Jens Vibjerg og Henrik Waaben.

Nævnet har ved delafgørelse af 8. juli 2011 truffet afgørelse om at udtage den nordlige del Skolehaverne – dvs. matr.nr. 1466 og matr.nr. 1538 Utterslev, København - af fredningen.

Et enigt nævn finder, at den sydlige del af Skolehaverne skal forblive i fredningen uden mulighed for institutionsbyggeri. Der er herved foretaget en afvejning af på den ene side fredningsinteresserne i området og på den anden side de kommunale interesser i at kunne råde over samme område. På den baggrund udgår § 12, stk. 1, om bebyggelse i Delområde E, i fredningsnævnets afgørelse. Fredningens § 12 affattes herefter således:

”1. Området kan fortsat benyttes til pædagogiske formål (skolehaver e.l.). Området kan holdes hegned, så længe det benyttes til sådanne formål. Den på fredningskortet viste sti skal dog holdes åben.”

Med henvisning til fredningens § 2 (fredningsområdet) præciseres, at fredningsområdet herefter omfatter 5 delområder, jf. kortbilag 3 til fredningsnævnets kendelse af 30. juli 2010 og kortbilag 1 til nærværende afgørelse, og et areal på ca. 25 ha.

Med henblik på præcisering af, hvor i delområde C, der kan etableres skaterbane, kælkebakke eller lignende fritidsaktiviteter, affattes fredningens § 4, stk. 3, således:

”3. I den sydligste del af område A ved Metrobanen og i den østligste del af område C ved Godthåbsvej, syd for jernbanen, kan der etableres skaterbane, kælkebakke eller lignende fritidsaktiviteter. Udformning og placering af anlæg skal godkendes af fredningsnævnet.”

Fredningens § 8, stk. 4, om en legeplads i delområde A ophæves, og i stedet tilføjes i § 4 om bebyggelse mv. følgende bestemmelse om opretholdelse af eksisterende legepladser i hele fredningsområdet:

"4. Arealer med legepladser skal opretholdes som sådanne. Væsentlige ændringer af legepladsernes omfang og placering kan kun ske på grundlag af en plejeplan."

Nævnet har for så vidt angår de øvrige klagepunkter foretaget en afvejning af på den ene side de nabo- og brugerinteresser, som klagerne har givet udtryk for, og på den anden side de øvrige interesser, der som beskrevet i fredningsforslaget knytter sig til arealernes rekreative, landskabelige og naturmæssige værdier.

Bortset fra ovenstående ændringer har nævnet enstemmigt besluttet at gennemføre fredningen med den afgrænsning og med de bestemmelser, som fredningsnævnet har fastsat.

Der foretages enkelte rettelser i matrikelfortegnelsen.

Fredningsnævnet for Københavns kendelse af 30. juli 2010 om fredning af Grøndalen med tilstødende områder stadfæstes med de i denne afgørelse fastsatte ændringer. Fredningens afgrænsning er ændret som vist på medfølgende kortbilag, jf. bilag 1 til denne afgørelse, og omfatter herefter helt eller delvist de på vedhæftede matrikelfortegnelse anførte ejendomme.

På Natur- og Miljøklagenævnets vegne

Lars Busck

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i Lov om Natur- og Miljøklagenævnet. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Fortegnelse

over ejendomme, der helt eller delvis er omfattet af afgørelse om fredning af Grøndalen med tilstødende områder i Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune jf. Fredningsnævnet for Københavns afgørelse af 30. juli 2010, som ændret ved Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 31. januar 2013.

Vanløse

8 b, 10b, 2906, 2907, 3082, 3086, 3087, 3084, 3092, 3109, 3400, 3434, 3623, 3624, 3625, 3626, 3627, 3628, 3629, 3630, 3631, 3632, 3633, 3635, 3636 og 3634.

Vigerslev

4 h, 28 og 2577.

Brønshøj

2573, 2673, 3219, 3220, 3434, 3435, 3436, 3438 og 3439.

Utterslev

11 a, 11 b, 11 d, 57, 638, 975, 978, 1012, 1013, 1014, 1379, 1468 og 1533.

Frederiksberg

5g, 5 rq, 5 s 122 q, 180 a, 189, 195, 196 a, 196 b og 343.

Signatur:

- Fredet område
- Arealer udtaget af fredningen
- Eksisterende stier/veje
- Grøndals Å - rørlagt
- Matrikelgrænse
- Ejerlavsgænse
- Kommunegrænse

Grundkort © Kort og Matrikelstyrelsen

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

BILAG 1

NATUR- OG MILJØKLAGENÆVNETS
Fredningsafgørelse af
Januar 2013

Sag nr. NMK-520-00011

